

ДО ПИТАННЯ ХРЕЩЕННЯ РУСИ-УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЇЇ АВТОКЕФАЛІЇ

Протоієрей Віталій Клос
доктор церковно-істор. наук,
професор,
проректор з наукової роботи
Київської православної
богословської академії,
м. Київ

У 2018 році в нашій церковній історії сталася досить велика кількість значних ювілеїв. Знаменні дати мають велике значення і для нашого сьогодення, коли відбувається процес визнання Української Церкви через звернення Президента України *Петра Порошенка* і Верховної Ради разом з усіма архіпастирями, пастирями та усім чесним людом Української Православної Церкви до Вселенського Патріарха *Варфоломія* щодо отримання відповідного Томосу про автокефалію. Сьогодні, коли відбувається неоголошена війна з віроломним агресором, особливо важливо бути єдиними та молитися за Україну в мирі та благополучності, маючи також і єдину Помісну Православну Церкву. Адже Росія, яка виступила проти України, використовує в цій гібридній боротьбі й Православну Церкву, яка хоч і називається Українською, але з канонічної точки зору підпорядковується Москві, а її очільники змушені виконувати всі вказівки з Кремля.

Українська Православна Церква має беззаперечне право бути автокефальною, виходячи не тільки із канонічного права, зокрема 34-го Апостольського правила й відповідних правил Вселенських і Помісних Соборів, але й маючи двохтисячолітню історію та апостольське наступництво. Напевне, всі освічені люди знають, що християнство з Єрусалима, а пізніше з Візантії, поширювалось із Києва по всій Русі в той час, коли ще не існувало ні Московського князівства, ні навіть самого міста Москви.

Розвиток та утвердження державності Русі-України тісно пов'язаний, або навіть більше, – є позитивним наслідком прийняття християнства. Літературна, архітектурна, мистецька, музична, освітня, медична, історична та багато інших надбань нашого сьогодення мають у своїй основі саме церковне коріння. Коли ми з вами торкнемося сторінок нашої оригінальної літератури, то побачимо, що їх авторами теж є виключно люди церковні – пастирі або ж архіпастирі, ієромонахи або ж звичайні ченці. І це не випадково, бо саме храми та монастирі завжди залишалися осередками освіти і науки, культури та мистецтва у всіх його проявах.

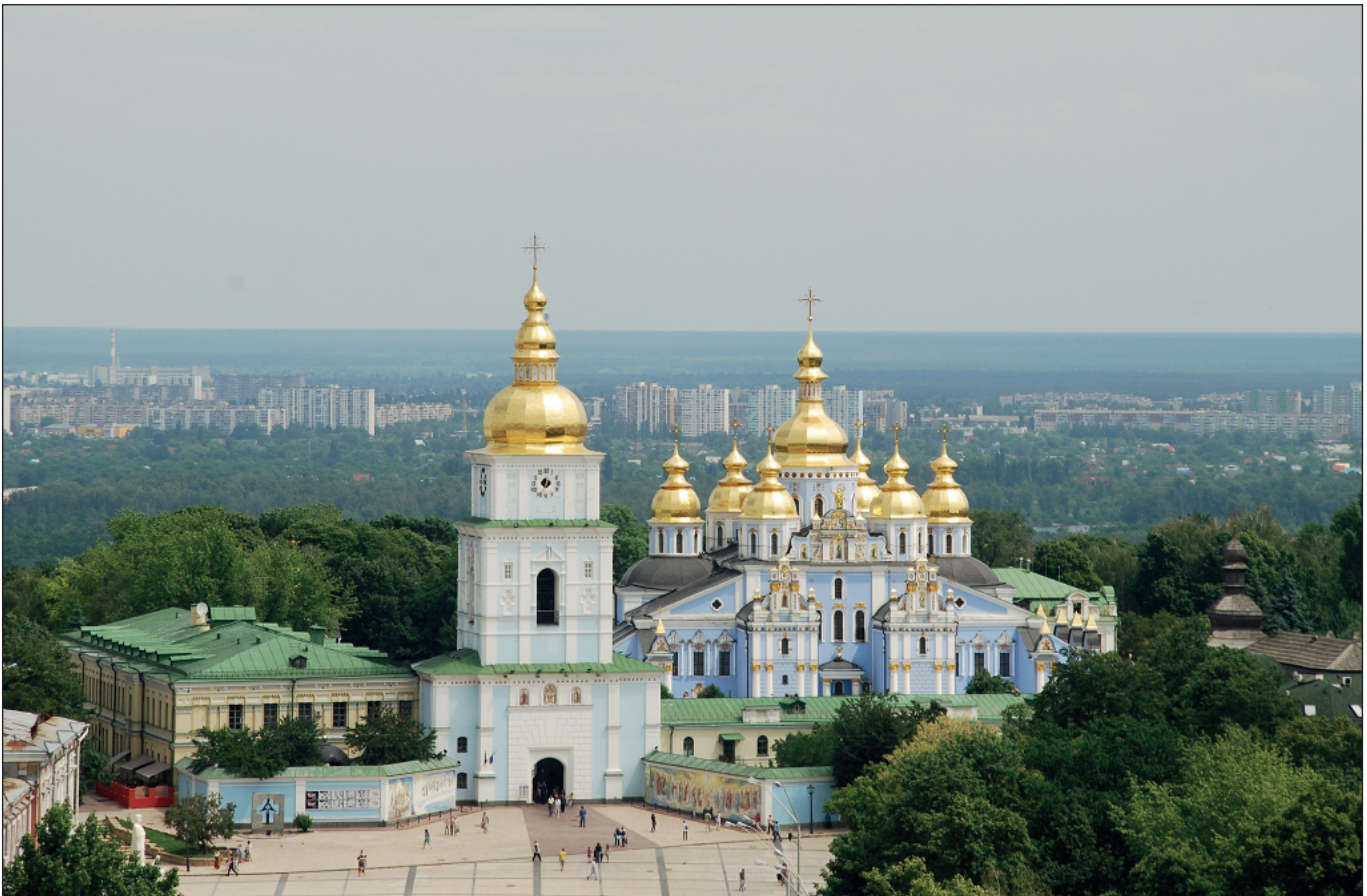
Маємо також пам'ятати про те, що проповідь християнства на наших землях відбувалася набагато раніше від дати офіційного хрещення Русі-України (988 р.). Святійший Патріарх Київський і всієї Русі-України *Філарет*, виступаючи перед учасниками ювілейної Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 1150-літтю з часу утворення Київської митрополії та Хрещення Русі-України за часів благовірного князя *Оскольда*, яка відбулася у стінах Київської православної богословської академії 15 травня 2012 року, зокрема сказав: *“Ми дуже часто вживаємо слово «хрещення» чи словосполучення «Хрещення Київської Русі»... виникає питання, а коли було хрещення Римської імперії? Коли? За часів імператора Костянтина Великого? Хрестив всю Римську імперію? Якщо так, то до Костянтина Великого християнство не існувало? Це неправда, очевидно. Так само, якщо ми говоримо за хрещення Русі за часів князя Володимира, то ми говоримо про визнання християнства як державної релігії. Так само, як і за часів Костянтина Великого визнання християнства державною релігією не означало неіснування християнства до цього”*.

Як відомо, перші зерна Євангельської науки в нас були засіяні ще в часи святого апостола **Андрія Першозванного**. Про наші землі та людей (скіфів і сарматів) як про тих, що прийняли Христа, знаходимо свідчення у Священному Писанні, а саме у книзі Діянь та посланнях апостолів. Повідомляють нам про це у своїх творах також **Тертуліан** (близько 160–220 рр.), **св. Афанасій Олександрійський** (близько 300–373 рр.), **св. Епіфаній**, єпископ Констанцький (близько 314–367 рр.), святитель **Іоан Золотоустий** (близько 347–407 рр.), **Євсевій Ієронім** (330–420 рр.), блж. **Феодорит Курський** (390–457 рр.). Наприкінці III – початку IV століть нам відомо вже про декілька епархій, що проіснували тут досить довго, зокрема епархії Скіфська, Херсонська, Готська, які знаходилися під владою Константинопольського патріарха. Митрополит **Сильвестр Косів** у “Патериконі” хрестителями Русі називає апостола **Андрія**, рівноапостольних братів **Кирила і Мефодія**, князя **Оскольда**, рівноапостольну княгиню **Ольгу**. Вони звершували благовісницьку місію ще до офіційного хрещення при св. рівноапостольному князі **Володимирі**. Історія проповіді апостольської в Русі у другій половині XI століття була добре відома у Візантії й не викликала заперечень. Як пише відомий дослідник цього питання **М. Брайчевський**, можна з упевненістю стверджувати, що повідомлення про подорож апостола **Андрія** в Україну виникло набагато раніше появи слов’янської писемності та літератури.

Коли ми говоримо про те, що в адміністративному відношенні Руська Церква була підпорядкована Константинопольській, то не повинні забувати, що церковне управ-

ління має в собі два складових елементи – те, що є в ньому встановлене Богом, і те, що є в ньому звичайного людського. Богом встановленою у церковному управлінні є чітка ієрархічна структура, яка складається з єпископа, пресвітерів та дияконів, а все інше, що містить у собі систему так званої “адміністративної централізації”, має цілком людське походження. Як ні одна держава не має права посягати на підпорядкування собі іншої і як кожна держава має право впорядковувати свої внутрішні справи цілком самостійно, так само й в церковному сенсі – ні одна самостійна Церква не має права посягати на підпорядкування собі іншої, подібно, як і кожна Церква має право влаштувати свої внутрішні справи, не зважаючи ні на кого. Як стверджує професор протоієрей **Євгеній Голубінський**: “...у Церкві в такому випадку діє не право Божественне, яке цього зовсім не торкається, а звичайне право людське”.

Українське Православ’я не тільки географічно, але й по кількості православного люду є однією з найбільших Церков в Православному світі. До Київської хрещенської купелі в Україні відносять себе не тільки Українська Православна Церква Київського Патріархату, але й Українська Православна Церква в єдності з Московським Патріархатом та Українська Греко-Католицька Церква, яка в адміністративному відношенні належить до Римо-Католицької Церкви. Сьогодні, коли в Україні триває неоголошена війна з Росією, можна на фактах та багатьох прикладах побачити справжню сутність Української Церкви – тої Церкви, яка завжди була зі своїм народом і переживала з ним всі страждання та переслідування. ■

Михайлівський Золотоверхий собор Української православної церкви Київського патріархату. Споруджений у 1108–1113 роках київським князем Святополком Ізяславичем. У 1934–1936 рр. собор, дзвіниця та частина споруд монастиря були знесені. Оновлений собор відкрито на День Києва 1998 р., головний архітектор – Юрій Лосицький. На його території знаходяться Київська православна богословська академія (ліворуч дзвіниці), монастир та храм Св. апостола і євангелиста Іоана Богослова